

Gdańsk, 14.10.2019. r.

prof. Katarzyna Józefowicz
Wydział Rzeźby i Intermediów
Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

Recenzja działalności artystycznej, dydaktycznej i organizacyjnej dr hab. Macieja Kuraka sporządzona w związku z postępowaniem o nadanie tytułu profesora sztuki sztuk plastycznych wszczętym przez Radę Wydziału Grafiki i Komunikacji Wizualnej Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu

Nie często zdarza mi się przygotowywać recenzję dorobku i dokonań artysty korzystając z tak kompletnej (choć zamkniętej tylko w dwóch tomach) i doskonale przygotowanej dokumentacji twórczości. Swoją ocenę muszę rozpocząć od tego spostrzeżenia, choć zwykle przygotowując opinię rozpoczynam ją od przywołania ważnych dat i wydarzeń z życia artysty-pedagoga. Tym razem zaczynam inaczej niż to zwykle czynię. Komfortem przy pracy jest dla mnie znajomość wielu prac dr hab. Macieja Kuraka, który w bardzo wyrazisty sposób funkcjonuje w obszarze sztuki. Kilka jego realizacji spotkałam przy okazji prezentacji czy to na wystawach czy w przestrzeni miejskiej, wiele znam z publikacji w czasopiśmie czy innych wydawnictwach. Pozostałe prace poznałam dzięki przedłożonej dokumentacji uzupełnionej opisem, a za sprawą informacji w nim zawartych mogłam pełniej wniknąć w pracę, zrozumieć decyzje autora. Ważny do pełnego odczytania przez mnie wyborów artysty jest zarówno tom dokumentacji zbierający w porządku czasowym prace Macieja Kuraka, porządkujący je w grupy charakterystycznych dla niego działań, jak i Autoreferat wskazujący na jego wielowątkową twórczość oraz jej interdyscyplinarny charakter. Ten drugi w czytelny sposób wprowadza nas na tory myślenia artysty w kontekście chociażby stworzonego przez niego pojęcia realizmu materialnego.

Maciej Kurak na potrzeby postępowania o nadanie tytułu profesora stworzył zapis swoich działań na przestrzeni obejmującej lata 1998 – 2019. Dzięki temu zbiorowi mogłam dostrzec imponującą skalę działań artysty w dwudziestoletnim okresie jego twórczej aktywności. Policzyłam. Jest to 20 wystaw indywidualnych, 35 realizacji w przestrzeni publicznej oraz udział w wielu wystawach zbiorowych. W zestawie jest przywołane 50 (wybranych). To pokaźny zbiór wydarzeń artystycznych dziejących się w różnych miastach, również w różnych krajach. W galeriach i w przestrzeni miejskiej. W miejscach na uboczu i w dużych galeriach wśród których wiele to znaczące miejsca dla kultury polskiej: Zachęta Galeria Narodowa Sztuki w Warszawie, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie, Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku. Dopełnia je pokaźna lista galerii i instytucji o dużym znaczeniu i widoczności na polskiej scenie artystycznej. Jego prace były pokazywane na ważnych wystawach prezentujących polską sztukę za granicą m.in. The Power of Fantasy. Modern And Contemporary Polish Art w Galerii Bozar Centre for fine Arts w Brukseli, Twisted Entities – Polish Contemporary Art at Museum Morsbroich Leverkusen i w Polsce, jak np. „Betonowe dziedzictwo. Od Corbusiera do blokersów” wystawie odbywającej się w CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie.

Maciej Kurak jest artystą którego twórczość jest bardzo wyrazista , czytelna i zauważalna. Artysta deklaruje twórczość w obszarze rzeźby, grafiki, instalacji, działań performatywnych. Często jednak jego prace łączą w sobie wymienione dziedziny, a czasem wychodzą poza ich ramy i są trudne do zakwalifikowania. Na szczęście żyjemy w czasach kiedy ta klasyfikacja nie ma najmniejszego sensu. Istotny jest cel, a nie trzymanie się ram ustalonych porządków. Ta złożoność języka wypowiedzi widoczna w realizacjach artysty wskazuje na rozpoznanie przez niego wielu obszarów sztuki i aktywne ich wykorzystywanie w tworzonych realizacjach w zasadniczym wątku przestrzennych.

Prace Macieja Kuraka wiążą się bardzo silnie z przestrzenią, zarówno te deklarowane jako instalacja artystyczna, instalacja rzeźbiarska, obiekty rzeźbiarskie i działania rzeźbiarskie, jak i te opisywane jako instalacja graficzna i działania graficzne, których składowe mogłyby funkcjonować jako niezależne prace graficzne czy kolażowe, a w ramach instalacji i działań wpisują się w przestrzeń i stają się pracami z grupy realizmu materialnego, autorskiego pojęcia zdefiniowanego i uzasadnionego obszernie w teksach towarzyszących przygotowanej dokumentacji, obrazującego charakter jego działań wobec przestrzeni, bo ta obok realizmu materialnego jest fundamentalnym wyznacznikiem jego przedsięwzięć.

Już sam realizm materialny jest za Maciejem Kurakiem „korektą przestrzeni”. Prace artysty powstałe w jego duchu doskonale wpisują się w rzeczywistość i niepostrzeżenie ją przekształcają. To działania zacierające granicę pomiędzy życiem, a sztuką. Odczytanie przestrzeni jest często impulsem do realizacji prac o charakterze in situ . To organizacja lub często jak na przykład w pracach „SWEET HARMONY” i „W SKRÓCIE” reorganizacja przestrzeni stymuluje przestrzeń społeczną. Przeorganizują ją. Przestrzeń i ta w sensie fizycznym, i ta w sensie mentalnym ma więc dużą siłę sprawczą. W obu przywołanych realizacjach zmianie uległy zastane relacje przestrzenne, zmienił się charakter użytkowania miejsca przekształconego decyzją artysty. Nastąpiło zagęszczenie, nałożenie i wstawienie nowych elementów. Artysta zburzył dotychczasowy porządek co doprowadziło do konieczności zbudowania na nowo relacji społecznych wśród użytkowników tych miejsc, którzy musieli podjąć próbę określenia się w nowo powstałych przestrzeniach, które się zreformowały i skurczyły. Mieszkający, czy pracujący w nich ludzie musieli ponownie wydeptać ścieżki. Przeorganizować wzajemne relacje. Wytworzona w wyniku działań indywidualnych i zbiorowych nowa przestrzeń społeczna dzieje się wobec przestrzeni w sensie fizycznym, w obrębie której niewielkie przesunięcia mogą implikować poważne zmiany. Na przykładzie prac z początków twórczości możemy zaobserwować czym może skutkować ingerencja w duchu realizmu materialnego . Jak ogromną może mieć siłę sprawczą. Działania wobec przestrzeni pozwalają Maciejowi Kurakowi jak sam pisze na „uwrażliwienie odbiorcy na zjawisko kształtującej się w obrębie obszaru społecznego hierarchii wartości, często zacierającej granice dobra jednostkowego na rzecz bliżej nieokreślonego kolektywu. W mojej opinii poprzez sztukę może dojść nie tylko do napiętnowania nasilających się problemów kulturowo-społecznych, ale także do swoistego katharsis. W jego wyniku współczesny człowiek może stać świadomym uczestnikiem tak sztuki, jak i wspólnoty międzyludzkiej.”

Czasami niewielka interwencja , dodany szczegół pozwalają na nowo odczytać miejsca i za sprawą tych nieznaczących przesunięć i przekształceń możemy dostrzec więcej, spojrzeć inaczej na rzeczy oczywiste np. codziennie mijane po drodze. Siła sprawcza działań w przestrzeni Macieja Kuraka jest więc znacząca. Ingerencja w nią w duchu realizmu materialnego czasami bardzo nieznacząca, wręcz zbyt prosta, okazuje się jednak zabiegiem wystarczającym do zwrócenia uwagi na ważne sprawy. Z pozorów banalne historie pozwalają dostrzec nam rzeczy istotne ale przez swoją zwyczajność niedostrzegalne. Ożywiona meblami i innymi elementami wyposażenia ściana z pracy „SERENADA”, pozostała po wyburzeniu przylegającego do budynku domu przywołuje wspomnienia o mieszkańcach

którzy musieli opuścić to miejsce. Czyste i proste wnętrze staje się impulsem do snucia dobrych wspomnień o ludziach którzy tu mieszkali. Wystarczy tylko dostrzec tą subtelną zmianę.

Przekraczając stworzone na potrzeby postępowania chronologiczne zestawienie prac Macieja Kuraka mogłam dostrzec zasadnicze wątki formalne i tematyczne jego twórczości, podjąć próbę zrozumienia metody pracy. Już przywołana powyżej prace „SERENADA” (2001) uzupełniona pracami „SAMOWYSTARCZALNY PLAC ZABAW”(2005) , „PRZESTRZEŃ” (2000), „SYMULACJA AUTENTYCZNOŚCI”

(2000), „ DEKONSTRUKCJA” (2002) itd. łączą się w wątek prac bazujących na odczytywaniu kontekstu miejsca, odtwarzaniu jego historii czy wywiedzenia nowych narracji. Bardzo widoczna na przestrzeni lat jest grupa prac posługujących się figurą ludzką czy to w postaci rzeźby , czy manekina. Począwszy od powstałych w roku 2004 prac „PASSE- PARTOUT” i „FOTOGRAF” przez powstałą w 2007 roku „RZEŹBĄ UŻYTECZNA”, po zrealizowaną w 2009 roku pracę „NA SKRÓTY”. Prace te sugerują obecność człowieka. Stając przy tych figurach mamy szansę stać się częścią tej pracy, czy to próbując dostrzec zza pleców oglądających co ich tak zainteresowało, bądź gdy podejmiemy próbę kibicowania nurkowi bijącemu rekord i wtedy mamy szansę stać się „budulcem” zdarzenia zainicjowanego przez autora. Kolejnym formalnym zabiegiem jest zmiana skali , która ujawnia się w pracach: „PRAKTIKER” (2000), „NESESER” (2009), „ADIN DWA TRI” (2011), „PUSZCZYKA 2B” (2007) która to zmiana wprowadza zaburzenie względem rzeczywistości i stawia je w centrum uwagi . Zaczynamy się trochę gubić w przestrzeni, tak jak gubimy się w architekturze w pracach reorganizujących zastane wnętrza: „SWEET HARMONY” (2004), „W SKRÓCIE” (2006) czy „PASOŻYT-FORMA DEMOKRATYCZNA” (2011) gdzie zmiana odciska się znacząco na użytkownikach , czy zaskakuje odwiedzających Galerię Wozownia w Toruniu, jak w pracy „DEJA VU” (2007). Zagubienie w mieście gwarantują nam natomiast prace „GLOBALIZACJA” (2001), „STREFA” (2004) i „WĘDRUJĄCY CIEN” (2016), w których Maciej Kurak kreuje przestrzeń wypełnioną fałszywymi sygnałami . Sprovokowana przez artystę dezorientacja przestrzenna okazuje się ważnym kreatorem jego prac również i tych które mają charakter mobilnych, rozkładanych jak i tych przenoszących miejsca w inne lokalizacje (fronty budynków , kopiowanych pomieszczeń). I tak mogłabym dalej wymieniać związki pomiędzy poszczególnymi realizacjami dziejącymi się na przestrzeni lat. Ale na podstawie tych wyłonionych i za sprawą przeplatających się wątków w czasie i w przestrzeni potwierdzam spójność działań artysty. To za sprawą tych zabiegów Maciej Kurak buduje komunikaty i próbuje zwracać uwagę na ważne, dziejące w przestrzeni społecznej sprawy. Przywołane często tylko „na chwilę” prace są zmaterializowanymi formami idei. Uczynienie ich widocznymi za sprawą działań artysty ma szansę zostać w pamięci odbiorcy na dłużej, dzięki złożoności procesu postrzegania. Miejsca, w których Maciej Kurak zbudował swoje realizacje po ich usunięciu, nie są już tymi samymi miejscami którymi były przed ich zaistnieniem. Odbiorcy często przypadkowi noszą jeszcze długo świadomość ingerencji artysty, nawet tej krótkotrwałej. Pamięć miejsca jest długa. I w tym tkwi nadzieja w sens działań Macieja Kuraka, podobnie jak w sens działań pozainstytucjonalnych, w przestrzeni społecznej. W warstwie poza materialnej prace Macieja Kuraka zwracają uwagę m.in. na otwartość ludzi na innych np. w pracy „ SWEET HARMONY”, przywołują siłę działań kolektywnych w pracy „W SKRÓCIE” , wskazuje polaryzacje społeczeństwa i wynikające z niej podziały, w pracy „MAJSTERSZTYK” (2012) sygnalizując tym sposobem potrzebę korekty otaczającej nas rzeczywistości. Artysta wskazuje nam możliwości współdziałania pomimo dzielących nas „różnic” i odległości tak jak w pracy „ SPÓŁKA Z O.O.” (2013) w której wspólny stół łączy ludzi oddalonych o 253 km (odległość pomiędzy Sokołowskiem, a Poznaniem). Czy w końcu budując schody o zróżnicowanych wysokościach poszczególnych stopni w poznańskie synagodze, która jeszcze do niedawna pełniła funkcję miejskie

pływalni w pracy „NAD” (2012). Zmusza odwiedzających tę nowo odzyskaną przez Gminę Żydowską przestrzeń do wyzbycia się dotychczasowych przyzwyczajeń i na pokonywaniu drogi w skupieniu i z uważnością. Bo tego nam często w życiu również społecznym brakuje – uważności na innych i na sprawy ważne nie tylko dla nas. Tak jak zabrakło jej pomysłodawcom pilnowania pracy Magdaleny Abakanowicz „Nierozpoznani” na poznańskiej Cytadeli przez ludzi bezdomnych z Fundacji Pomocy Wzajemnej „Barka”, którzy pilnując pracy zamieszkiwali w przyczepie ustawionej nieopodal. Maciej Kurak wraz z artystami z Wunderteam’u (Maciej Kurak, Wojciech Duda, Rafał Jakubowicz) nie pozostali obojętni na tą sytuację wykazali się wrażliwością na innych i postawili w miejscu przyczepy, miejscu czasowego zamieszkiwania bezdomnych – nierozpoznanych pomnik przyczepę „Przyczepa” (2005). Przy okazji tej sytuacji chciałabym przywołać ważny dla artysty wątek współpracy z innymi twórcami i z grupy Wunderteam i Maxem Skowiderem w ramach Galerii Niewielkiej i przy okazji zmierzania się innymi koncepcjami sztuki. To również działania wspólnotowe.

Przytoczone powyżej realizacje Macieja Kuraka obrazujące jego aktywność, często wyzwalającą emocje i dyskusję, sprawiają, że jest on dostrzeganym twórcą. Ta widoczność skutkuje przyznanymi mu nagrodami, a wśród nich znajdują się znaczące wyróżnienia takie jak Nagroda Fundacji Deutsche Bank Foundation w konkursie „Spojrzenia”(2005). Paszport Polityki (2009) oraz przyznane w 2003 i 2006 roku nagrody na Triennale Grafiki w Katowicach. Potwierdzają one wysoką ocenę jego działań przez grona eksperckie, w skład których sam niejednokrotnie wchodził oceniając innych artystów startujących w 4 i 9 edycji konkursu „Spojrzenia” organizowanego przez Zachętę Narodową Galerię Sztuki czy pracując jako członek jury w trzech edycjach Konkursu im. Marii Dokowicz.

Dr hab. Maciej Kurak studiował na Wydziale Malarstwa, Grafiki i Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu w latach 1993-98. Obronił dyplom w zakresie grafiki warsztatowej. Bezpośrednio po studiach rozpoczął pracę na Akademii. W roku 2003 uzyskał kwalifikacje I stopnia, a w 2009 roku kwalifikacje II stopnia i do dnia dzisiejszego jest pracownikiem Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. W 2010 r. rozpoczął również pracę w Collegium Da Vinci w Poznaniu. Karierę akademicką Macieja Kuraka zainicjowała praca na stanowisku asystenta w Pracowni Serigrafii prof. Mirosława Pawłowskiego na Wydziale Malarstwa Grafiki i Rzeźby, wówczas Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu. W 2004 roku rozpoczął pracę na stanowisku adiunkta w tejże pracowni, a w 2009 r. po uzyskaniu kwalifikacji II stopnia obejmuje kierownictwo VI Pracowni Grafiki – Grafiki Cyfrowe na Wydziale Grafiki i Komunikacji wizualnej. W 2011 roku zajmuje stanowisko profesora nadzwyczajnego.

21 lat pracy Macieja Kuraka na uczelni to również 21 lat doświadczeń dydaktycznych które zaowocowały wypracowaniem form prowadzenia zajęć w kierowanej przez niego od 10 lat VI Pracowni Grafiki – Grafiki Cyfrowej. Połączenie zagadnień związanych z grafiką cyfrową z bieżącą tematyką dotyczącą kultury i społeczeństwa to deklarowane przez Kuraka podstawy programu pracowni corocznie otwartego na nowe aktualne wyzwania. Dynamicznego, wyzwalającego nieustannie nową energię. Drugim bardzo ważnym filarem programowym Pracowni jest przejście przez każdego studenta drogi od budzącej się koncepcji do warsztatów w drukarni zamykającej założony cykl. Kompletność i atrakcyjność programu, dopełniane pracą w drukarni i pozauczelnianymi prezentacjami prac studenckich najlepiej obrazują ciągle rozwojowe metody pracy Macieja Kuraka również ze studentami studiów doktoranckich. Potwierdzeniem progresji metod pracy jest również autorski program Psychofizjologii Widzenia wydany w formie podręcznika oraz opracowany w formie zajęć e-learningowych wspomagający pracę dydaktyczną Macieja Kuraka na Wydziale Informatyki i Komunikacji Wizualnej, kierunku grafika w Collegium Da Vinci w Poznaniu, gdzie prowadzi zajęcia z przedmiotu „Działania i struktury wizualne”. Pokażna lista wystaw jakie

Maciej Kurak organizował ze studentami czy pełnienie funkcji kuratora wystaw prac studenckich o szerszym niż pracowniany zasięgu dopełniają rozległą aktywność Kandydata w obszarze kształcenia. Jednym z ostatnich wydarzeń w 2019 roku zorganizowanym i kuratorowanym przez Macieja Kuraka było XI Biennale Grafiki Studenckiej Bunt oraz wystawa pokonkursowa prezentowana w Miejskiej Galerii Arsenał w Poznaniu. Działalność dydaktyczna Macieja Kuraka to również prowadzenie plenerów artystycznych oraz warsztatów audiowizualnych .

Ważnym elementem oceny kandydatów do tytułu profesora jest ich udział w kształceniu młodej kadry. Maciej Kurak jak wspominałam wcześniej prowadzi zajęcia ze studentami studiów doktoranckich oraz podjął się opieki promotorskiej kilku aspirujących do tego stopnia naukowego osób. Czwórka z nich (Agnieszka Jankiewicz, Witold Modrzejewski, Tomasz Jurek , Przemysław Branas) ten stopień już uzyskała. Tym samym w pełni spełnił wymóg wspomaganie młodych twórców na drodze do uzyskania stopnia doktora sztuki.

Decyzja o poparciu wniosku o nadanie tytułu profesora dr hab. Maciejowi Kurakowi była oczywista już w trakcie zapoznawania się z jego dorobkiem przedłożonym do oceny w formie dokumentacji, a może nawet wcześniej w trakcie jej wstępnego przeglądu , kiedy to z zaciekawieniem przerzucałam kolejne jej kartki. W miarę wgłębiania się w lekturę dokumentacji tylko utwierdzałam się we wcześniejszym przekonaniu. Obraz artysty dopełnił się obrazem aktywnego dydaktyka, rozwijającego metody pracy ze studentami, tworzącego autorskie programy nauczania, czego dowodem jest opracowany przez dr hab. Macieja Kuraka podręcznik podstaw psychofizjologii widzenia. Bardzo wyrazistą działalność artystyczną Macieja Kuraka doskonale dopełnia również działalność naukowa na którą składają się dwie autorskie monografie: „Refleks”, „Der flayer/Ulotka”, i współautorstwo wielu opracowań zbiorowych, w których mierzy się z interesującymi go zagadnieniami z zakresu sztuki często budując konteksty wystaw których był kuratorem(w autoreferacie wymienił 11 wystaw dopełnionych tytułami, zaznaczając przy tym, że jest to tylko część). Maciej Kurak aktywnie bierze udział w imprezach popularyzujących sztukę organizując i koordynując np. dwie edycje przeglądu sztuki Poznań Art. Week (2017,2018), konstruuje program wystawienniczy w ramach Miejskich Galerii UAP, powołując i organizując Galerię Polityczną na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Dr hab. Maciej Kurak jest świetnym artystą , czynnym organizatorem, kreatywnym dydaktykiem, a potwierdzenie tych ponad przeciętnych aktywności wskazałam powyżej nie wchodząc w zbędne szczegóły bo przy ich mnogości recenzja miałaby charakter spisu wystaw, realizacji czy organizowanych wydarzeń . Mam nadzieję, że udało mi się uciec od nadmiaru dat, list i usystematyzowań . Wkład jego działań w kulturę narodową jest znaczący , potwierdzają to prace wchodzące w skład wielu znaczących kolekcji i zbiorów . Bardzo wysoko oceniam działania Macieja Kuraka i te będące wypowiedziami bardzo osobistymi, jak i te dziejące się w przestrzeni publicznej oraz towarzyszącą im refleksję i z pełnym przekonaniem stwierdzam, że dr hab. Maciej Kurak spełnia wszystkie kryteria do otrzymania tytułu profesora sztuk plastycznych.

K. Mianowski
14.10.2019, Gdańsk